

Naša šola.

(Mladostni spomini; spisal Dobrávec.)

(Dalje.)

Kmalu potem je bila Svečnica. Vsi smo šli z gorečimi svečicami okoli cerkve v slovesnem sprevodu. Za nami sta prepevala duhovnik in učitelj latinske molitve. Zunaj je bilo mrzlo, in ročno smo zginili zopet v cerkev. Baličev Lojze je bil bolj spredaj, takoj za njim pa Rogljev Vladko. Okoli cerkve so nam svečice ugasnile, zato smo hiteli pred oltarjem zopet prižigat. Kdo bi se čudil, če nam v gnječi ni šlo vse po sreči? Rogljev Vladko je prižgal pri Lojzetu in ga nehote opeknel s tekočim voskom po ušesu. Lojze se je kar stisnil v klopčič, tako ga je speklo; Vladko je zabil, da je v cerkvi, in sunil Baličevega jezno v hrbet. Prav tisti čas sta stopala učitelj in duhovnik zopet mimo nas pred oltar. Gospod Brne je videl Vladkovo početje, a tudi Vladko je videl njegov pogled. Takoj si je bil svest, da ne bo dobro.

Še tisto popoldne smo se menili, da Vladku gotovo ne odide črna tablica. Tudi njemu se je zdelo, da ne bo drugače, in pripovedoval nam je s tiho zadovoljnostjo, da je vsaj to dobro, ker njegov oče ne vedo o vsem skupaj ničesar. Čudno se nam je zdelo, da bi ta dan ne bilo očeta župana pri maši, a Vladko se je hvalil, da vé za gotovo. Bal se je samo še črne table.

In res, ni se je bal zastoj.

Drugi dan opoldne je stopal Vladko domov s tablico okoli vratu. Na njej je bilo zapisano: »Vladimir Rogelj. Spoštuj cerkev! Ne zaničuj tovarišev!« Častno stražo sva tedaj opravljala Baličev Lojze in jaz. Kolikor bližje smo bili njegovega doma, toliko počasneje je stopal Vladko.

Lojzeta je pogledal po strani in rekel: »Moj oče ne vedó ničesar o tem; če pa prinesem črno tablico domov, predla mi bo huda. Jaz bi jo rad spravil med knjige«. Ni treba menda praviti, da sva midva takoj umela Vladkovo prošnjo. Meni se je še nekoliko kadilo od onega dné, ko je stopal Vladko tako strašno ponosno poleg nesrečnega Lojzeta, ko je prvič nosil ono črno nadlogo in jo je hotel skriti pod jopič. No, pa mislil sem si: poslej je preteklo mnogo vode in pojedlo se mnogo kruha. Vladku se pa danes slaba piše za kosilo. Njegov oče v takih rečeh niso poznali prizanesljivosti. Že sem hotel reči, naj le skrije tablico, češ: saj smo skoro pred vrati njegovega doma, ko se oglasi Lojze, rekoč: »Vladko, daj sem tablico!«

Rad in molčé je snel Vladko neljubo breme z vrata ter je dal Lojzetu. Hvaležno ga je pogledal, rekel mu ni pa ničesar. Tako smo grešili vsi trije. Molčali smo in se bali pogledati drug drugega. Ko smo bili pa pred vrati Rogljeve hiše, pravi Vladko: »Z Bogom!« potem Lojze: »Z Bogom!« Hotel sem reči še jaz, pa ni bilo časa. Vrata se odpró in na prag stopijo naglo — oče Rogelj! Grdo so pogledali Vladka ter ostro premerili tudi naju. »Kaj si dal Lojzetu?« zagrmelo je nad Vladkom in takoj smo bili vsi enakih mislij, da namreč ne bo kazalo skrivati ravno kar storjenega pregreška! Vladko je povedal vse.

»Tako!« čudijo se oče Rogelj, »pa zadnjič, ali se še spominjaš, kako trdosrčen si bil ti do Lojzeta. In oni dan je bil Lojze nedolžen, le primerila se mu je nesreča. Ti si pa njega sunil prav nalašč. Ne misli, da te nisem videl, ti malopridnež ti! — Le brž notri k nam vsi trije. Čakajte!« Vladku so se tresle hlače, a nama tudi, kaj bi pravil. Toda, hvala Bogu, kmalu je odleglo. Vladko je bil res takoj kaznovan — v kotu je moral stati brez kosila — in žalostno gledati, ko sva midva spravljala v torbici obilna kosa kruha ter stisnila v pest nekoliko drobiža, ki so nam ga dali oče Rogelj: »Pomnita, da sta se pregrešila in da se morajo šolske postave vestnejše izpolnovati, kot sta jih hotela danes vidva svojemu prijatelju na ljubo. Pravi prijatelj je res oni, ki človeka ne zapusti in mu hoče ter želi pomagati iz nesreče; najlepše, najplemenitejše dela pa oni, ki vrača prijatelju dobroto za zlo, in tako si učinil ti, vrli moj Lojze. Veseli me, to je pravo. Z Bogom!«

Še tisto popoldne je vedela vsa naša šola, kaj se je bilo zgodilo. Gospod Brne je strogo opomnil, da se mora nositi črna tablica javno in se ne sme skrivati. Bali smo se, da pride kaj hujega, a vse se je obrnilo na dobro. Duhovnik so pohvalili Lojzetovo početje. Lojzetova mati so se pa jokali samega veselja, ko so jim pravile sosede, kako dobrosrčen učenec je njih sinko.

Dober mesec pozneje je nesel zlato tablo domov Baličev Lojze in kmalu potem tudi Rogljev Vladko, črna je pa odslej počivala samotno na steni. Nihče se ni več zmenil zanjo, dasi nam je prizadejala toliko skrbi in žalosti.

Verjemite, da nismo bili mi zadnji v naši šoli, ko se je bilo treba oprijeti kake nove »nepotrebnosti«, kakor smo jo imenovali tedaj, a danes vidim, da je bilo vse prav, vse lepo.

E, bili so to časi, bili so lepi časi, škoda, da jih ni več!

II.

Bilo je jedno leto pozneje.

Baličev Lojze, Rogljev Vladko, Ivaničev Janko in jaz smo bili v višjem oddelku. Vrlo smo se držali, to lahko rečem, zakaj malone vse proste ure smo bili skupaj, igrali skupaj in tudi jaslice smo delali tako, da smo dovršili opravilo najprej pri Baličevih, potem smo šli k Roglju — oče župan so nas prav radi videli posebno tedaj, ko smo se učili skupaj — pozneje smo jih sestavili Ivaničevemu Janku in slednjič se je pričelo delo z nova pri nas. Povedati moram, da nas je tisto leto prav hudo tiščalo za čas vse popoldne pred svetim večerom, in vse nas je po malem pa vedno huje poskrbevalo, kaj bo zvečer v mraku, če zamudim doma »žegen.« Vsakteri izmed nas je namreč imel častno nalogo, po domači hiši nositi luč, ko so drugi za nami kadili, kropili in molili po vseh prostorih.

Vendar se je vse razvrstilo o pravem času. Že dolgo let prej — tako so trdili stari ljudje — ni bilo tako lepih jaslic v naši vasi, in mi smo bili ponosni, sila ponosni na svoje delo. Seveda, več očíj več vidi in več rok tudi lahko več popravi, kot da bi morale samó jedne oči gledati in jedne roke popravljati. Vsaka glava ima tudi svoj svèt.

Nameraval sem povedati nekaj drugega.

Ivaničev Janko je bil kmalu potem v veliki zadregi. Minile so božične počitnice in zopet smo se zgrinjali od vseh strani s knjigami in zvezki pod pazduho kakor čebele v panj proti šoli. Janka ta dan ni bilo z nami. Kakor smo slišali, bil se je nekoliko prehladil, bolela ga je glava, in njegova mati so se bali, da bi se dečku ne pritaknilo še kaj hujšega, zakaj hudo pride raje, kot dobro. Tako so rekli Ivaničeva mati ter Janku napravili posteljico poleg velike lončene peči, kakoršno je imela v svojih dneh sleherna hiša naše vasice. Tudi pri nas doma smo jo imeli, in za ono veliko pečjo z zelenimi pečnicami je bilo tisto mesto, kjer sem zvečer v mraku najraje ostajal s pokojnim dedom ter ga poslušal z očmi in ušesi, ko mi je pripovedoval razne dogodbe in pravljice iz domačih krajev. Kakor pri nas, deli smo se tudi pri Ivaničevih radi okolu peči v zimskem času, in zato moramo reči, da Janku ni bilo krivice za pečjo, dasi je bil na postelji. Dobro smo namreč vedeli vsi, da fantku to ni posebno ljubo, veliko raje bi se bil po dnevi splazil vsaj v kuhinjo na ognjišče. »Le pouri se, le pouri, Janko! Jutri bodeš zopet zdrav!« rekli so mu mati, in mater je treba ubogati, to je stara resnica. To je bila tudi Janku sreča in sicer na dve strani: prvič zato, ker je res ozdravel, da je že drugi dan pripihal v šolo, drugič pa v tem, da mu je to pomagalo iz velike zadrege, v katero ga je bil po krivici spravil Lenčkov pastir Andrejec.

Ta dečko nam je bil v naši vasi prava uganka. K nam ga je bil prinesel še lanski sv. Jurij, to se pravi, prišel je in se zmenil za pašo pri Lenčku. Mnogo več nismo vedeli o njem kot to, da je doma nekje tam gori v tolminskih hribih. Pošteno je služil in debelo lagal vsakomur, da mu je le hotel verjeti. V tem je bil res mojster. Nasprotno je pa njegovo veljavo v naših očeh pomanjšalo posebno to, da ni znal ne brati, ne pisati. To ga je ponižalo v naših mislih toliko, da smo ga imeli samo za pol človeka, kar seveda ni bilo prav; po drugi strani smo se pa čudili, da on vé toliko resničnih in neresničnih stvari, česar nismo vedeli mi, ki smo znali brati in pisati.

Ker je bil starejši od nas, polajšali so mu tudi hojo v šolo tako, da je pogledal samo dva poldneva v tednu vanjo. Dogajalo se je to samo tiste dni, ko je bil krščanski nauk. Ono uro, prej ali potem, je prebil, kakor je mogel. Navadno je poslušal, ali pa, — če smo računali na pamet, pomagal nam računati. Dobro se mu je zdelo, če je rekel gospod Brne, da zna ročno reševati račune.

In prav tisti dan je bil zopet krščanski nauk, ko je ozdravel Janko ter se vrnil v šolo.

»Zakaj te ni bilo včeraj?« vpraša ga gospod učitelj, ki je rad iz vsacega poiskal laž in resnico.

»Bolan sem bil«, dé Janko ponižno. »Glava me je bolela pa kašljal sem in ležal ves dan.«

»Kašelj se ne ozdravi tako brž«, reče gospod Brne in pogleda Janku ostreje v oči. Vsi smo vedeli, da Janko govori resnico, kakor resnično je prinesel danes še s saboj včerajšnji kašelj. Tudi se je hotel tako izgovoriti. Ondaj pa se dvigne tam v zadnji klopi roka in dva prsta. Lenčkov pastir je hotel nekaj povedati. Prašan, kaj bi rad, izpregovori:

»Janko je bil včeraj zunaj.«

»Kje si ga videl?«

»Med šolskim časom popoldne je šel h Baličevim.«

»Tako, Janko, ti lažeš?« pokara ga gospod učitelj.

»Ni res, bil sem v postelji; pastir laže. Morda je videl koga družega.«

»Koga družega bi videl tedaj, ko so bili vsi drugi v šoli, ti sam pa doma?« — Janko, dasi nedolžen, ni vedel naprej ne nazaj. Ako bi kaj pomagalo, vsi bi se bili potegnili zanj, toda šola je skoraj kakor cerkev, kjer ni, da bi drug drugemu skušal prititi na konec jezika. (Dalje prihodnjič.)

Perica.

Grom bobni in blisk se vžiga —
Pridne deklice, hitite,
Da pod streho pred nevihto,
Pred nalivom pribežite!

Čujte! zvon se že oglašja;
K Bogu vse molite vroče,
Da odvrne vso nesrečo,
Da ne pošlje strašne toče.

„Kaj mi grom in blisk je mari!“
Jedna izmed deklic deje.
„Ne bojim nebes se temnih,
Ni nevihte najstrašnej.“

A družice jo svariyo:
„Ne govôri, dèkle tacih!
Tudi záte strašne strele
V temnih Bog imá oblacih.“

Za svarjenje ne menéč se
Pésem deklica zapoje,
S petjem pa v molitvi verni
Še družice moti svoje.

Kar presvítlo se zablísne —
Tresk! udari strela, šíne
Par korakov od dekleta
Notri v zemlje globočíne.

Vsa prestrašena oklene
Dèkle svoje se družice,
Trese se kot trepetlika,
Blédo ji kot zid je lice.

Iz očij ji vrejo sólze,
Iz srcá ji vrè molitev,
V hvalo dviga se k Očetu
Za dobrótljivo rešitev.

F. N.

LISTJE IN CVETJE.

Uganke.

(Priobéil Gr. Gornik.)

1.

Okusen revežu je s—,
Uho ti mami p—,
Ob krsti čuješ j—,
Na lov odnašaš l—.

2.

„U“ ti v letu dan pomenja,
Ko za njim se „o“ pričenja.

3.

Beseda znači letni čas,
A predrugači ji naglas,
Na hip dobiš drevo.
Ugani, kaj je to?

(Odgonetke uganek v prihodnjem listu.)

Odgonetka uganke v 6. številki:

Zastava — zastavica.